



COMISIA EUROPEANĂ
DIRECȚIA GENERALĂ EDUCAȚIE ȘI CULTURĂ

Cultură și creativitate

Capitalele europene ale culturii

2020 - 2033

Ghid pentru orașele care se pregătesc pentru depunerea
candidaturii

Versiunea în limba română reprezintă o traducere a documentului original redactat în limba engleză de serviciile Comisiei Europene.

Introducere

Ghidul explică procesul și criteriile pentru acțiunea privind Capitalele europene ale culturii (CEAC) pentru perioada 2020 - 2033. Acesta se adresează orașelor care doresc să participe la apelul pentru depunerea candidaturilor și să se pregătească pentru apel.

Ghidul trebuie parcurs împreună cu două documente: decizia (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:2014:132:TOC>) și chestionarul pentru selecție (inclus în apel).

Decizia

Primul document este „decizia”. Acesta constituie baza oficială, temeiul juridic pentru acțiunea CEAC. Deși este un document juridic, decizia este ușor de înțeles și este disponibilă în toate limbile oficiale ale Uniunii Europene (UE).

Decizia a fost aprobată în aprilie 2014 de Parlamentul European și de toate statele membre ale UE (reprezentate de ministerele responsabile de cultură).

Decizia prezintă contextul acțiunii, obiectivele, criteriile și etapele de selecție, nominalizarea, monitorizarea și evaluarea. Aceasta descrie totodată modalitatea de alcătuire a juriului responsabil de selecție și de monitorizare în componența căruia se află experți independenți.

Chestionarul pentru selecție

Al doilea document este lista întrebărilor la care toți candidații trebuie să răspundă în etapa de selecție. Întrebările sunt formulate pe baza deciziei și sunt organizate în mai multe domenii practice. Orașele candidate prezintă chestionarul completat în dosarul lor de candidatură.

Ghidul utilizează aceste două documente. Decizia are autoritate oficială; ghidul are caracter explicativ, fără a avea și autoritate oficială.

Acțiunea privind Capitalele europene ale culturii

Numărul orașelor care au deținut titlul de Capitală europeană a culturii va ajunge la 60 în 2019. (Până în 2001, titlul era Orașul european al culturii). Acțiunea este deseori considerată inițiativa emblematică culturală a Uniunii Europene.

Acțiunea CEAC a evoluat semnificativ în raport cu perioada de început când reprezenta în primul rând o celebrare a artelor dintr-un oraș. Din 1980 s-a conștientizat din ce în ce mai mult rolul culturii în viața orașelor, și anume de a contribui la bunăstarea cetățenilor și la prosperitatea unui oraș. Numeroase orașe care au deținut titlul au beneficiat nu doar de un an de succes, ci și de o moștenire de durată.

Fiecare oraș care intenționează să-și depună candidatura sau care este în curs de pregătire a candidaturii are propriile obiective locale care corespund circumstanțelor și priorităților sale. Cu toate acestea, acesta este un premiu *european* cu criterii și obiective standard stabilite la nivelul UE. Orașele care reușesc să obțină titlul combină obiectivele locale cu acest aspect european (și deseori internațional).

Printre consecințele raportate de orașele care au deținut anterior titlul se află următoarele:

- Titlul de Capitală europeană a culturii a acționat ca un catalizator pentru o schimbare majoră a orașului sau a unei zone a orașului.
- O creștere semnificativă a respectului de sine și a mândriei față de oraș în rândul cetățenilor.
- O implicare mai mare în raport cu oferta culturală a orașului, în special a unor categorii de public a căror participare e mai puțin probabilă.
- Dezvoltarea unor noi oferte culturale, a unor noi competențe și a unor noi oportunități pentru artiști și pentru organizațiile culturale.
- O mai bună înțelegere și un profil mai bine definit la nivel internațional, care se traduc adesea prin dezvoltarea turismului și o reputație mai bună.

Obiectivele acțiunii CEAC sunt descrise în decizie. Orașele care intenționează să-și depună candidatura trebuie să analizeze decizia cu atenție.

Glosar

Decizie	Temeiul juridic oficial pentru acțiunea CEAC. A fost aprobată în aprilie 2014 de către Parlamentul European și de către guvernele tuturor statelor membre. Reglementează acțiunea privind CEAC.
Juriu	Experții independenți care evaluează candidaturile, fac recomandări cu privire la preselecția și la selecția finală a orașelor și care monitorizează CEAC pe parcursul etapei de monitorizare.
Apel	Cerere oficială de depunere a candidaturilor emisă de autoritatea organizatoare (de exemplu Ministerul Culturii). Prezintă criteriile și procedura de selecție și cuprinde chestionarul de selecție adresat orașelor candidate.
Regulament de procedură	Un document oficial emis de autoritatea organizatoare. Specifică regulile competiției, componența și funcționarea juriului și detaliile privind reuniunile de preselecție și de selecție finală.
Dosar de candidatură	Documentul transmis de un oraș candidat ca urmare a unui apel, în care sunt prezentate obiectivele sale, programul etc.
Preselecție	Prima etapă a selecției care duce la recomandarea de către juriu a unei liste restrânse a orașelor candidate.
Selecție finală	A doua etapă a selecției: din lista orașelor candidate preselecționate rămâne un singur oraș recomandat de către juriu.
Nominalizare	Autoritatea națională corespunzătoare nominalizează oficial orașul candidat recomandat drept CEAC: etapa juridică. Orașul candidat se poate considera din acel moment Capitală europeană a culturii.
Monitorizare	Perioada de patru ani de la nominalizare până în anul pentru care este acordat titlul pe durata căreia juriul oferă consiliere Capitalei europene a culturii.

Premiul Melina Mercouri

Premiul Comisiei Europene pentru CEAC. Se acordă la momentul nominalizării. Plata se face pe baza respectării anumitor condiții și la recomandarea juriului la încheierea etapei de monitorizare.

Competiție deschisă

La fiecare trei ani, se alege o CEAC dintr-o țară candidată/ potențial candidată la aderarea la UE. Pentru aceasta, se utilizează aceleași criterii, cu câteva diferențe administrative (apelul și regulamentul de procedură sunt publicate de Comisia Europeană, iar nominalizarea se face de către Comisia Europeană).

Intenționați să vă depuneți candidatura?

Decizia prezintă procedurile oficiale care conduc la selecție. Mai întâi, autoritatea națională responsabilă publică apelul pentru depunerea candidaturilor. În general, este vorba de ministerul responsabil de cultură, dar uneori acesta poate delega administrarea unei alte organizații.

Când să începeți?

Apelul oficial se publică cu aproximativ 6 ani înainte de anul pentru care este acordat titlul. Orașele candidate au la dispoziție o perioadă de cel puțin zece luni pentru a-și depune candidatura.

Din experiența competițiilor precedente, CEAC care au obținut cele mai bune rezultate au început pregătirea cu 2-3 ani înaintea apelului.

Decizia stabilește succesiunea statelor membre, astfel încât puteți ști cu mult timp înainte când va deține titlul țara dumneavoastră .

De ce cu așa de mult timp înainte? O CEAC presupune o activitate complexă. În plus, este vorba de o competiție. Iată câteva dintre motivele derulării pe parcursul unei perioade așa de lungi:

- Potrivit criteriilor, un oraș trebuie să aibă o strategie culturală în desfășurare, care să fie legată de strategia de dezvoltare a orașului. Pregătirea și punerea în aplicare a unor astfel de strategii necesită timp.
- Potrivit criteriilor, este necesară o implicare semnificativă a cetățenilor din oraș: multe orașe candidate implică școli, universități, cluburi de tineret, organizații ale societății civile etc. Este nevoie totodată de implicarea operatorilor culturali, atât în cadrul unei abordări ascendente („bottom-up”), cât și descendente („top-down”).
- Trebuie implicat sectorul privat, atât în domeniul industriilor culturale și creative, cât și în sectorul afacerilor în sens larg.
- Orașele candidate învață din experiența altor CEAC.
- Trebuie recrutată o echipă responsabilă de candidatură.
- Orașul necesită crearea unui impuls în acest sens.
- Este nevoie de o marjă de timp pentru ca noile proiecte de infrastructură să fie gata până în anul pentru care este acordat titlul.

În această etapă timpurie, orașele trebuie să-și pună câteva întrebări:

- Care sunt propriile obiective?
- Cum pot fi combinate propriile obiective cu criteriile privind CEAC?
- Există un sprijin durabil din partea tuturor partidelor? Experiența a arătat că pot avea loc schimbări la nivelul conducerii politice a orașului între depunerea candidaturii și anul deținerii eventuale a titlului.

Cine poate depune candidatura și câțiva factori timpurii cheie de care trebuie să se țină seama

Dimensiunea orașului nu este un factor. Au existat orașe care au deținut titlul de peste 1 milion de locuitori, dar și cu o populație de sub 25 000 de locuitori.

Orașele pot implica zonele limitrofe (și anume orașele sau regiunile vecine). Aceasta s-a întâmplat, de exemplu, în 2007, atunci când Luxemburg a asociat Marea Regiune, în 2010, când Essen a inclus regiunea Ruhr, în 2012, când Maribor a implicat 5 alte orașe din estul Sloveniei și în 2013, când Marseille-Provence a implicat 90% din departamentul Bouches-du-Rhône. Cu toate acestea, un singur oraș își asumă răspunderea în acest sens.

Un program orientat spre viitor. Titlul nu-i este acordat unui oraș pentru patrimoniul său cultural sau pentru oferta sa culturală dinamică din prezent. Acestea pot sta la baza depunerii candidaturii, dar nu pot constitui candidatura însăși. (O CEAC nu este o variantă a patrimoniului mondial UNESCO sau a mărcii patrimoniului european). Orașul primește titlul pentru programul prezentat în dosarul de candidatură.

Aici nu se merge pe ideea „business as usual” („menținerea practicilor existente”). Unii candidați au prezentat dosare de candidatură în care au pus sub emblema „Capitală europeană a culturii” activitățile lor culturale existente. Acestea nu s-au calificat. Titlul de CEAC se acordă pe baza unui *program specific pe lângă activitatea culturală normală* a unui oraș.

Nu există un model standard de program pentru orașul dumneavoastră. Fiecare oraș este unic. Programul său reflectă nevoile și obiectivele sale și respectă totodată criteriile oficiale privind CEAC.

Nu este un proiect axat pe turism. Unul dintre obiectivele programului este dezvoltarea profilului internațional al orașului prin cultură. În majoritatea Capitalelor europene ale culturii a existat o

creștere a turismului; este un factor de succes în numeroase CEAC. Cu toate acestea, programul privind CEAC se concentrează îndeosebi asupra cetățenilor, în special asupra cetățenilor din oraș.

Nu există o cerință privind un număr mare de evenimente și de proiecte. Programul dumneavoastră trebuie să îndeplinească obiectivele pe care le-ați stabilit și să se încadreze în buget. Nu vă asumați sarcini care depășesc posibilitățile conducerii orașului, dar și ale cetățenilor.

Un program european (internațional). Acesta este un proiect european. Programele trebuie să sublinieze atât trăsăturile comune, cât și diversitatea culturilor din Europa. Viziunea globală a evenimentului trebuie să fie europeană, iar programul trebuie să prezinte interes la nivel european - și internațional.

Este un proiect cultural. Numeroase CEAC au beneficiat de avantaje economice și sociale semnificative de pe urma deținerii titlului de CEAC. Acestea au vizat infrastructura orașului, regenerarea fizică, investițiile străine, sentimentul de mândrie față de oraș etc. Sunt niște beneficii secundare pozitive. În centrul acțiunii CEAC se află un proiect cultural pentru cetățeni, artiști și operatori culturali și pentru cei care își folosesc competențele lor creative în numeroase sectoare ale societății.

Orașele își pot lansa propriile provocări. Acțiunea CEAC este o ocazie de a explora latura mai obscură a istoriei orașului. De exemplu, Linz 2009 a abordat legătura sa cu perioada nazistă. Liverpool 2008 a analizat rolul său în comerțul cu sclavi.

Este un angajament pe termen lung. Pentru pregătirea, dezvoltarea și punerea în aplicare a acțiunii, este necesară o perioadă de 6-7 ani de efort continuu și susținut. Moștenirea lăsată de aceasta este de lungă durată; numeroase CEAC, deși au trecut decenii de când au deținut titlul, încă mai beneficiază de pe urma acestuia. Alte orașe, care au avut rezultate mai slabe, trebuie să se confrunte cu consecințele negative ale imposibilității de a se ridica așteptărilor. Deținerea titlului de CEAC aduce avantaje semnificative orașelor care doresc să se implice cu adevărat.

Cum să porniți la drum? Un bun început ar fi să vizitați actualele CEAC, să citiți dosarele lor de candidatură (majoritatea le publică pe site), să le vedeți în acțiune. Există două CEAC în fiecare an și 8 orașe care au fost deja nominalizate și care se află în perioada de pregătire: aveți de unde alege.

Înțelegerea criteriilor

Decizia prezintă cele șase categorii de criterii utilizate în procesul de selecție. Categoriile au valoare egală, dat fiind că experiența a demonstrat că toate cele șase sunt necesare pentru a asigura o CEAC de succes.

Orașele trebuie să considere criteriile drept un instrument util pentru a se pregăti riguros nu doar în momentul depunerii candidaturii pentru titlu, ci și când planifică activitățile din anul pentru care se acordă titlul. Scopul acestora este de a le ajuta să-și valorifice la maxim candidatura și – indiferent de rezultatul competiției – să tragă învățăminte și să beneficieze de pe urma acestei experiențe.

Această secțiune abordează fiecare categorie și oferă orientări pe baza experiențelor privind CEAC și a rapoartelor juriului din perioada recentă. Decizia prezintă niște factori clari de care trebuie să se țină seama pentru fiecare categorie de criterii; aceștia sunt redați cu caractere cursive.

A: Contribuția la strategia culturală pe termen lung

- *existența, la data depunerii candidaturii, a unei strategii culturale pentru orașul candidat, care acoperă acțiunea [CEAC] și include planuri pentru susținerea activităților culturale, prevăzute pentru anii următori anului pentru care este acordat titlul;*
- *planurile de consolidare a capacității sectoarelor culturale și creative, inclusiv dezvoltarea unor legături pe termen lung între sectoarele culturale, economice și sociale ale orașului candidat;*
- *impactul cultural, social și economic preconizat, inclusiv asupra dezvoltării urbane, preconizat pe termen lung, pe care titlul l-ar putea avea asupra orașului candidat;*
- *planurile de monitorizare și evaluare a impactului titlului asupra orașului candidat și de diseminare a rezultatelor evaluării.*

Cu toate că orașele dețin titlul timp de un an și sunt înlocuite în anul următor de către alte orașe ce vor deține titlul, acțiunea CEAC nu trebuie văzută drept un eveniment de un an. CEAC de succes au folosit această perioadă drept un catalizator pentru o schimbare majoră în dezvoltarea culturală și generală a orașului care să aibă un impact durabil la nivel cultural, social și economic. Modalitatea cea mai bună pentru ca un oraș să se asigure de perenitatea acțiunii este de a integra anul pentru care i s-a acordat titlul în strategia sa globală, în special prin dezvoltarea unor legături între cultură, educație, turism, planificare teritorială, servicii sociale etc. Orașele candidate vor trebui să prezinte strategia culturală și strategia orașului în general în dosarul de candidatură. Juriul nu va

analiza relevanța acestora, și coerența lor cu programul și obiectivele propuse.

Iată câteva exemple recente:

Mons2015. Regiunea Mons este o destinație majoră de afaceri în domeniul digital. CEAC se axează asupra temei „Întâlnirea dintre cultură și tehnologie”, prin numeroase proiecte cu caracter digital: de exemplu, „Metro IT Europa” este un metrou virtual al orașului pentru turiști și pentru operatorii culturali. „Café Europa” constă într-o rețea din ce în ce mai mare de orașe din Europa care se află la baza unor interacțiuni digitale pe teme culturale și europene.

Plzen2015 are ca temă „Open Up” („Deschidere”) și scopul este de a-i determina pe cetățeni să aibă o percepție mai deschisă asupra orașului. Se pune accentul îndeosebi pe schimbarea de comportament.

Aarhus2017. Tema pentru Aarhus2017 este „re-think” („regândește”). Aceasta corespunde strategiei orașului de regândire și de schimbare a mediului cultural și urban pe măsură ce se extinde în deceniul următor.

Obiective. Este important ca un oraș candidat să prezinte în mod clar obiectivele sale pentru CEAC. Nu există o schemă-tip pentru sfera de cuprindere a obiectivelor, întrucât fiecare CEAC este diferită, fiecare oraș se confruntă cu un set unic de provocări și de oportunități. Claritatea obiectivelor arată un proces de planificare întemeiat și facilitează în mare măsură gestionarea CEAC și răspunderea publică. Obiectivele trebuie să facă trimitere la criteriile aferente acțiunii CEAC, precum și la obiectivele locale. Echipa de conducere trebuie să aibă un mandat clar și o definiție a misiunii sale din partea administrației orașului.

Monitorizare. Fiecare CEAC ar trebui să instituie un proces de monitorizare pentru a ameliora punerea în aplicare a activităților în raport cu obiectivele stabilite pentru anul pentru care este acordat titlul. Aceasta îi permite echipei de conducere să constate progresele făcute în vederea atingerii obiectivelor stabilite pe parcursul perioadei pregătitoare, precum și în anul pentru care este acordat titlul și în perioada ulterioară. Trebuie stabilit un plan de referință cel târziu în anul următor nominalizării. Măsurile trebuie să fie atât de ordin calitativ, cât și cantitativ.

Evaluare. CEAC trebuie să efectueze o evaluare după anul pentru care este acordat titlul: aceasta trebuie transmisă Comisiei Europene în termen de 12 luni de la anul pentru care este acordat titlul. Pentru a fi eficiente, evaluările trebuie să se bazeze pe obiectivele stabilite în dosarul de candidatură la începutul procesului privind CEAC.

B: Dimensiunea europeană

- *domeniul de aplicare și calitatea activităților de promovare a diversității culturale a Europei, a dialogului intercultural și a unei mai bune înțelegeri reciproce între cetățenii europeni;*
- *domeniul de aplicare și calitatea activităților care pun în evidență aspectele comune ale culturilor, patrimoniului și istoriei europene, precum și integrarea europeană și temele europene actuale;*
- *domeniul de aplicare și calitatea activităților la care participă artiști europeni, cooperarea cu operatori sau orașe din țări diferite, incluzând, atunci când este cazul, orașe care dețin titlul, precum și parteneriate transnaționale;*
- *strategia menită să atragă interesul publicului larg european și internațional.*

Dimensiunea europeană se află în centrul programului privind CEAC. Este important de remarcat că aceasta vizează cetățenii din oraș, dar și din afara acestuia, urmărind să-i sensibilizeze cu privire la diversitatea culturilor din Europa, precum și cu privire la trăsăturile comune ale acestora. Pentru orașe, aceasta înseamnă crearea unei legături între contextul local și cadrul european. Pentru operatorii culturali ai orașului, dimensiunea europeană dă naștere unor noi parteneriate internaționale. Prin dimensiunea sa europeană, CEAC este un program internațional și nu doar un eveniment intern. Viziunea globală a evenimentului trebuie să fie europeană.

Ultimul factor înseamnă că programul trebuie să fie de o calitate suficient de bună pentru a atrage publicul internațional, prezent personal sau din ce în ce mai mult online. Orașelor candidate li s-a cerut să prezinte capacitatea ofertei lor turistice și obiectivele pentru creșterea turismului.

Cooperarea cu CEAC parteneră. Sunt două (iar, la fiecare trei ani, trei) CEAC. Acestea sunt invitate să colaboreze. Tipurile de proiecte sunt variate și sunt dezvoltate între orașe. Acesta este un

element fundamental referitor la spiritul european al programului privind CEAC. Numeroase CEAC dezvoltă totodată programe împreună cu fostele sau viitoarele CEAC.

Iată câteva exemple recente privind dimensiunea europeană:

***Umea2014** și-a construit întregul program în jurul calendarului Comunității Sami.*

***Riga2014** are în centru tema „Chihlimbarul în arta contemporană a bijuteriei”. Chihlimbarul a reprezentat prima marfă exportată din regiunea baltică în Europa în primul secol d.Hr. .*

*Atât **Leeuwarden2018**, cât și **Donostia San Sebastian2016** se axează pe rolul limbilor mai puțin utilizate în Europa (frizona, respectiv basca) prin proiecte în parteneriat cu orașe similare din Europa.*

C: Conținutul cultural și artistic

- *existența unei viziuni și a unei strategii artistice clare și coerente pentru programul cultural;*
- *implicarea artiștilor locali și a organizațiilor culturale în elaborarea și punerea în aplicare a programului cultural;*
- *gama și diversitatea activităților propuse și nivelul general al calității lor artistice;*
- *capacitatea de a îmbina patrimoniul cultural local și formele de artă tradiționale cu expresiile culturale noi, inovatoare și experimentale.*

O CEAC este întâi de toate un proiect „cultural” orientat spre viitor. Programul special realizat pentru anul pentru care este acordat titlul trebuie să fie o de o înaltă calitate artistică și culturală. Aceasta se aplică atât proiectelor participative, cât și activităților artistice cu o difuzare mai largă.

CEAC transpun viziunea lor strategică în mai multe componente; un număr prea mare de componente poate crea confuzii în rândul publicului.

Dosarul de candidatură trebuie să ofere suficiente informații privind proiectele propuse, astfel încât juriul să înțeleagă coerența programului și a viziunii sale artistice subiacente în raport cu strategia și cu obiectivele propuse. Trebuie să precizeze în mod clar în ce mod vor fi îndeplinite criteriile.

Trebuie avut în vedere faptul că juriul și Comisia Europeană vor considera programul din dosarul de candidatură drept contractul operațional de facto și îl vor utiliza ca document de bază pentru etapa de monitorizare (a se vedea mai jos).

Experiența ne-a demonstrat că un mod bun de a începe este de a construi programul pe baza originilor și a structurii culturale a orașului. Aceasta plecând de la premisa că numeroase CEAC doresc totodată dezvoltarea ofertei culturale din oraș. Programul trebuie să precizeze rolul comunității artistice și creative locale și modalitățile de dezvoltare a acesteia. Câteva rapoarte recente ale juriului au solicitat informații referitoare la strategia artistică digitală a unei CEAC.

D: Capacitatea de a produce rezultate

- *candidatura beneficiază de susținere politică extinsă și solidă și de un angajament durabil din partea autorităților locale, regionale și naționale;*
- *orașul candidat dispune sau va dispune de o infrastructură adecvată și viabilă pentru a deține titlul.*

Orașul candidat trebuie să arate că are capacitatea de a realiza un program așa complex și extins precum CEAC. Experiența ne-a demonstrat că există câțiva factori esențiali care au dus la reușită:

- **Un angajament politic interpartinic pe termen lung față de proiect.** Numeroase CEAC s-au confruntat cu schimbări ale conducerii politice în perioada de 7 ani dintre depunerea dosarului de candidatură și sfârșitul anului pentru care este acordat titlul. Este esențial ca toate partidele politice (atât la nivelul municipalității, cât și la nivel regional și național) să considere că acțiunea CEAC constituie un efort nepărtinitor în numele orașului. Evaluările au evidențiat în mod constant problemele generate de instabilitatea politică.
- **O relație profesională strânsă între echipa responsabilă de gestionarea CEAC și departamentele din cadrul administrației orașului**

Acestea sunt necesare nu doar pe parcursul etapei pregătitoare și în anul pentru care este acordat titlul, ci și pentru a asigura tranziția către avantajele care decurg din moștenirea lăsată de perioada titlului (a se vedea și rubrica F: Gestionare de mai jos).

- Capacitatea orașului de primire a **turiștilor** și a **vizitatorilor** poate face față țintelor stabilite în plan. Aici nu vorbim doar de capacitatea hotelieră, rețelele de transport etc., ci și de domenii care țin de aptitudinile sociale și personale precum stăpânirea limbilor vorbite de vizitatori, gradul de ospitalitate și programele de primire (atât în sectorul public, cât și în sectorul privat) disponibile în oraș.
- Numeroase orașe candidate pentru titlul de CEAC propun programe de dezvoltare a **infrastructurii majore** a orașului. Aceste sunt pertinente în principal în cazul în care au un impact direct asupra programului privind CEAC. De exemplu:

***Marseilles-Provence 2013.** Investițiile semnificative în refacerea Portului Vechi nu au făcut parte din CEAC. Acestea ar fi avut loc oricum. Au constituit însă un catalizator pentru candidatură. Noile muzee și centre culturale au făcut parte din candidatura generală pentru CEAC (dar nu au fost gestionate de echipa responsabilă de CEAC).*

***Plzen2015,** renovarea unei clădiri industriale sub forma unei platforme creative care să fie utilizată în cadrul programului privind CEAC și care să constituie totodată un element cheie al moștenirii lăsate de eveniment.*

- În mod normal, gestionarea și bugetul aferent proiectelor de infrastructură și de construcții (noi teatre etc.) nu fac parte din bugetul aferent CEAC și nu intră în răspunderea acțiunii.

E: Implicarea publicului

- *implicarea populației locale și a societății civile în pregătirea candidaturii și în punerea în aplicare a acțiunii;*

- *crearea de oportunități noi și durabile pentru o gamă largă de cetățeni, în special tineri, voluntari și persoane marginalizate și defavorizate, inclusiv minorități, de a asista sau participa la activități culturale, acordându-se o atenție deosebită persoanelor cu handicap și persoanelor în vârstă în ceea ce privește accesibilitatea acestor activități;*
- *strategia generală pentru extinderea categoriilor de public, în special legătura cu mediul educațional și participarea școlilor.*

Succesul unei CEAC și, în mod cert, o parte semnificativă a moștenirii lăuate de acțiune pot fi măsurate cu ajutorul participării active a cetățenilor. Capitalele europene ale culturii și orașele candidate din perioada recentă au desfășurat sute de reuniuni cu cetățenii pentru a afla părerea acestora cu privire la potențialul program și la viziunea generală. Este vorba de o participare activă, nu doar de participarea ca public.

Echipele care au pregătit candidatura au făcut eforturi deliberate pentru a-i implica pe cei care nu participă în mod normal la viața culturală a unui oraș sau care se ocupă de un sector cultural paralel. Scopul este implicarea.

Fiecare oraș candidat are anumite priorități și aspecte cărora le acordă o importanță specială; acestea vor fi dezvoltate pe parcursul pregătirii și punerii în aplicare a CEAC. În numeroase situații, aceste angajamente duc la schimbări de perspectivă în rândul operatorilor culturali din oraș (aspect ce ține de atragerea unui public mai larg).

CEAC recurg din ce în ce mai mult la voluntari. Este important să se facă deosebirea între personalul plătit, stagiați și voluntari. Un program solid de voluntariat poate aduce o valoare adăugată semnificativă implicării cetățenilor în acțiunea privind CEAC și în viața orașului, dar și în perioada ulterioară evenimentului.

Derularea de proiecte cu școli, grupuri de tineri, universități și numeroase organizații ale societății civile a devenit o practică standard pentru CEAC.

F: Gestionarea

- *fezabilitatea strategiei de strângere de fonduri și a*

bugetului propus, care include, dacă este cazul, planuri de solicitare a unui sprijin financiar din programele și fondurile Uniunii și acoperă faza de pregătire, anul pentru care este acordat titlul, evaluarea și dispozițiile pentru activitățile ulterioare, precum și planul pentru situațiile neprevăzute;

- *structura de gestiune și de punere în aplicare prevăzută pentru acțiune, care prevede, printre altele, o cooperare adecvată între autoritățile locale și structura de punere în aplicare, inclusiv echipa artistică;*
- *procedurile pentru numirea directorului general și a directorului artistic și domeniile lor de acțiune;*
- *strategia de marketing și comunicare să fie cuprinzătoare și să scoată în evidență faptul că acțiunea reprezintă o acțiune a Uniunii;*
- *structura de punere în aplicare să dispună de personal cu experiență și competențe adecvate pentru a planifica, gestiona și pune în aplicare programul cultural pentru anul pentru care este acordat titlul.*

Finanțare. Bugetele alocate CEAC au fost deosebit de variate; programele recente aferente acțiunii (în care nu s-au inclus infrastructura sau clădirile) au avut bugete cuprinse între 20 și peste 80 milioane €.

În etapa de depunere a candidaturii, nu se pot face previziuni exacte cu privire la viitoarele surse de finanțare. Dosarul de candidatură trebuie să aibă un buget realist, cu suficiente informații prin care să se arate gradul de certitudine privind fiecare linie bugetară.

Formatul informațiilor financiare va fi descris în chestionarul inclus în apelul pentru depunerea candidaturilor. Acesta va include veniturile propuse din partea:

- autorităților publice (la nivelul orașului, regional și național)
- sectorului privat
- altor surse [în special încasări din vânzarea biletelor, finanțarea participativă („crowd-funding”)]
- programelor UE.

Se recomandă în mod insistent orașelor candidate și bineînțeles CEAC să analizeze posibilitatea participării lor depline în alte programe ale UE. Actualele programe se desfășoară până în 2020. Printre acestea, se află:

Europa creativă (sprijinirea sectoarelor culturale și creative).

http://ec.europa.eu/culture/index_en.htm

Fondurile pentru Politica de coeziune (sprijinirea regiunilor și orașelor).

http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/index_en.cfm

Erasmus + (sprijinirea educației, formării, tineretului și sportului).

http://ec.europa.eu/education/index_en.htm

Orizont 2020 (sprijinirea cercetării și inovării).

<http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en>

COSME (sprijinirea competitivității și sustenabilității întreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii și încurajarea culturii antreprenoriale).

http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/cosme/index_en.htm

Mecanismul pentru interconectarea Europei (sprijinirea, printre altele, a culturii rețelelor digitale la nivel european).

<http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/connecting-europe-facility>

Structura organizatorică și de gestiune. Experiența a demonstrat că structura de gestiune este un factor esențial al succesului sau al deficitului de randament al unei CEAC.

CEAC din perioada recentă au apelat la mai multe entități cu personalitate juridică: fundații, asociații, instituții publice, departamente din cadrul municipalității etc. în funcție de legislația și de practica locală. Indiferent de abordarea aleasă, factorii cheie sunt următorii:

- Înțelegerea din start a faptului că o CEAC necesită standarde înalte în materie de gestiune la toate nivelurile. Acestea pot exista deja în oraș, pot fi impuse sau dobândite prin formare. Acest lucru se aplică managementului cultural al unui oraș, precum și aspectelor ce țin de managementul echipei responsabile de CEAC.
- Stabilitatea structurii de gestiune: consiliul de administrație, conducerea, relația cu departamentele administrative din cadrul municipalității.
- Independența în raport cu viața politică a partidelor (evaluările externe ale CEAC cu un deficit de randament au arătat că principalul motiv al situației acestora a fost interferența politică la un nivel mult prea profund). Politicienii

pot face parte din consiliul de administrație, dar la un nivel strategic, nu la un nivel operațional.

- Procedura de recrutare a directorului general și a directorului artistic trebuie să se desfășoare din etapa timpurie a procesului de candidatură. Recrutarea deschisă este mai transparentă. Deseori se întâmplă ca echipa creată pentru procesul de candidatură să se schimbe la momentul construirii sau al punerii în aplicare a acțiunii CEAC, dat fiind că sunt necesare competențe diferite în funcție de etapa de punere în aplicare a acțiunii. O echipă stabilă aduce beneficii.
- Trebuie să existe o coerență între independența directorului artistic al programului artistic, dosarul de candidatură și aspectele financiare.
- Etapa de tranziție ulterioară acțiunii; cele mai bune practici și evaluările externe au arătat că echipa de bază trebuie să-și continue activitatea timp de cel puțin șase luni după anul pentru care este acordat titlul.
- Dispoziții clare cu privire la delegarea autorității în materie financiară și cu privire la auditul extern.

Marketing și comunicare. O funcție cheie, tot mai mult o activitate online. Dosarul de candidatură trebuie să precizeze liniile directoare în ceea ce privește strategia de marketing și de comunicare și țintele acesteia. Trebuie să se acorde o atenție specială proprietății intelectuale în raport cu acțiunea privind CEAC. De asemenea, este necesară o relație apropiată între echipa responsabilă de CEAC și departamentul de turism și marketing al orașului (împreună cu organismul național responsabil de turism).

Managementul imaginii de marcă. Fiecare CEAC va avea propria imagine și strategie de marcă. De asemenea, CEAC trebuie să se asigure că imaginea sa de marcă este suficient de vizibilă. Comisia Europeană publică orientări detaliate cu privire la utilizarea siglei CEAC. CEAC trebuie să asigure o promovare corespunzătoare a mărcii CEAC și a istoricului acesteia.

Iată câteva exemple prin care se subliniază faptul că marca aparține Uniunii Europene:

- Ceremoniile de deschidere și de închidere: În cadrul ceremoniilor de deschidere și de închidere a acțiunii Capitale europene ale culturii există în numeroase orașe momente în care se face trecerea de la fostele la actualele orașe. În mod normal, sunt invitați înalți funcționari ai UE (de exemplu, Președintele Comisiei Europene, Președintele Parlamentului European, Comisarul pentru cultură etc.).
- Dezbaterile privind tematicile europene la care să participe personalități de marcă ale UE.
- Ziua Europei (9 mai). CEAC au deseori un rol esențial în festivitățile ocazionate de Ziua Europei.
- Mass-media: cunoașterea de către mass-media a faptului că acțiunea CEAC este o activitate a UE.
- Acordarea finanțării aferente premiului Melina Mercouri (în cazul în care acesta din urmă se acordă) constituie o ocazie de desfășurare a unui eveniment de promovare.

Procesul de selecție și de nominalizare

Apelul de depunere a candidaturilor și regulamentul de procedură publicate de autoritățile naționale prezintă procedurile administrative, precum și regulile și criteriile referitoare la procesul de selecție. Apelul include chestionarul de selecție care are la bază un formular tip al Comisiei Europene (disponibil pe site-ul Comisiei Europene, a se vedea link-ul de la sfârșitul documentului). Acesta prezintă termenele-limită și dispozițiile detaliate privind prezentarea dosarului de candidatură.

Apelurile sunt publicate de obicei cu 6 ani înainte de anul pentru care este acordat titlul (de exemplu, la sfârșitul lui 2014 pentru titlul din 2021, la sfârșitul lui 2015, pentru titlul din 2022 etc.). Regulamentul de procedură se publică în general la scurt timp după apel.

Procesul de selecție se derulează în două etape: preselecția (stabilirea listei restrânse) și selecția finală. Acest proces se aplică și în cazul în care există un singur oraș candidat.

În centrul acestei etape se află „formularul de candidatură” al orașelor candidate, cunoscut în general drept „dosarul de candidatură”. Acesta cuprinde de obicei între 80 și 100 de pagini A4.

În dosarul de candidatură, orașele candidate prezintă obiectivele, programul, planul financiar, structura de conducere etc. Aceste aspecte sunt detaliate pe baza chestionarului disponibil pe site-ul Comisiei Europene și urmează structura celor 6 categorii de criterii prezentate mai sus.

Orașele candidate pregătesc dosarul de candidatură și îl transmit în conformitate cu regulile din apel.

În etapa de preselecție, orașele candidate prezintă dosarul juriului și răspund întrebărilor acestuia. Autoritatea națională și Comisia Europeană sunt prezente în calitate de observatori pentru a se asigura de respectarea regulilor. Acestea nu vor lua parte la deliberările juriului.

La sfârșitul reuniunii, juriul va anunța orașele candidate pe care le recomandă pentru etapa de selecție finală. Nu există orientări cu privire la numărul orașelor pe care le pot selecta. Raportul juriului va adresa recomandări orașelor preselecționate.

Autoritatea națională aprobă în mod oficial recomandările juriului și invită orașele preselecționate în etapa de selecție finală.

Orașele candidate au la dispoziție aproximativ 7-8 luni pentru revizuirea dosarului. În această etapă, sunt solicitate mult mai multe informații detaliate, în special cu privire la program și la finanțare.

Procesul de selecție finală se desfășoară la fel ca procesul de preselecție (transmiterea unui dosar de candidatură revizuit, prezentarea acestuia, sesiune de întrebări și răspunsuri) cu o adăugare importantă.

Cu puțin timp înainte de reuniunea de selecție finală, o delegație din partea juriului, alături de aceiași observatori, poate vizita fiecare oraș preselecționat. Decizia privind cuprinsul vizitei îi revine orașului candidat. Delegația va prezenta un raport întregului juriu cu privire la vizită.

Evaluarea și deciziile juriului se vor baza pe modul în care orașele candidate abordează cele 6 categorii de criterii din decizie. Dosarul de candidatură, prezentarea și sesiunea de întrebări și răspunsuri vor constitui elementele doveditoare.

La sfârșitul reuniunii, juriul va anunța recomandarea sa cu privire la orașul care va deține titlul. Raportul juriului va cuprinde recomandări pentru orașul respectiv.

Nominalizarea Capitalei europene a culturii

Guvernul statului membru va nominaliza în mod oficial orașul recomandat drept Capitală europeană a culturii și va notifica în acest sens instituțiile UE.

Comisia Europeană publică ulterior lista orașelor nominalizate în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene în termen de 2 luni de la notificare.

Orașul candidat poate să se numească de acum „Capitală europeană a culturii”.

Etapă de monitorizare

CEAC sunt selectate și nominalizate în mod oficial cu patru ani înainte de anul pentru care este acordat titlul. Este o perioadă îndelungată. Experiența a demonstrat că este o perioadă necesară pentru planificarea și pregătirea unui eveniment complex. Răspunderea le revine bineînțeles echipelor de conducere și de gestiune a CEAC.

Juriul, sprijinit de Comisia Europeană, are un rol constant pe parcursul acestor patru ani. Juriul și Comisia Europeană au rolul nescris, dar important, de a menține reputația mărcii CEAC. Implicarea lor activă în perioada de pregătire a CEAC și în perioada de monitorizare este un factor important. Evaluările externe ale programului privind CEAC au subliniat faptul că juriul are un rol tot mai important în această perioadă.

Conducerea CEAC este rugată să țină la curent Comisia Europeană (și, prin intermediul acesteia, juriul) cu privire la orice evoluții semnificative din această perioadă. De exemplu, trebuie să furnizeze informații cu privire la schimbările intervenite în structura de gestiune, personalul numit pentru funcțiile de conducere, schimbările de ordin financiar, schimbările majore în cadrul programului.

Scopul juriului este:

- de a sprijini CEAC prin oferirea de consiliere și de orientări.
- de a monitoriza progresele realizate în raport cu obiectivele și programul prezentate în dosarul de candidatură și cu criteriile din decizie.
- de a face recomandări Comisiei Europene cu privire la plata premiului Melina Mercouri.

Juriul poate fi considerat un „prieten care mai face și critici”.

Între juriu și echipa responsabilă de CEAC vor avea loc trei reuniuni:

- cu 3 ani înainte de anul pentru care este acordat titlul
- cu 18 luni înainte de anul pentru care este acordat titlul
- cu 2 luni înainte de anul pentru care este acordat titlul
- convocate de Comisia Europeană și desfășurate la Bruxelles.

Cu câteva luni înainte de fiecare reuniune, Comisia Europeană solicită un raport de progres. Acesta ar trebui să ofere o vedere de ansamblu actualizată asupra pregătirilor, a gestionării, a conducerii, a dezvoltării programului, a finanțării etc.

Dosarul de candidatură al CEAC constituie punctul de plecare pentru procesul de monitorizare. Acesta stă la baza selecției unui oraș în detrimentul altora în cadrul competiției și de aceea CEAC trebuie să-și mențină angajamentele în cea mai mare măsură.

Juriul acceptă faptul că nu pot fi detaliate toate proiectele cu 6-7 ani înainte. Vor interveni cu siguranță schimbări (în privința partenerilor, a finanțării etc.), însă viziunea și direcția prezentate în dosarul de candidatură trebuie menținute. Juriul se așteaptă ca schimbările intervenite să fie prezentate în mod explicit și raportate în cadrul diferitelor reuniuni de monitorizare.

Reuniunile constituie o bună ocazie pentru un schimb de opinii. După fiecare reuniune, juriul prezintă într-un raport recomandările adresate conducerii CEAC. Raportul este publicat de Comisia Europeană.

Juriul poate solicita rapoarte intermediare. Acestea vizează aspecte specifice sesizate în cadrul reuniunilor.

Juriul le poate solicita unora dintre membrii săi (1-2 persoane) să viziteze CEAC pe parcursul acestei etape și să prezinte un raport în acest sens întregului juriu.

Premiul Melina Mercouri

Premiul Melina Mercouri este acordat de Comisia Europeană fiecărei CEAC. Există două etape.

De îndată ce orașul este nominalizat drept CEAC, Comisia Europeană decide dacă îi acordă premiul.

Plata aferentă premiului (o finanțare din partea Programului Europa creativă în prezent în valoare de 1,5 milioane €) se face pe baza anumitor condiții.

Cu ocazia celei de-a treia reuniuni de monitorizare, juriul analizează în ce măsură va recomanda efectuarea plății premiului către CEAC.

Criteriile pe baza cărora se face recomandarea sunt următoarele:

- Nu au existat schimbări majore în ceea ce privește viziunea, obiectivele, strategia, programul și bugetul de la etapa depunerii dosarului.
- S-a respectat în mod corespunzător independența echipei artistice.
- Dimensiunea europeană a rămas suficient de bine evidențiată în program.
- Acțiunile CEAC de marketing și de comunicare evidențiază în mod corespunzător faptul că evenimentul este o acțiune a Uniunii Europene.
- Se face o monitorizare și există dispoziții pentru evaluarea finală

Este important totodată să existe dispoziții corespunzătoare pentru trecerea de la echipa responsabilă de CEAC la echipa care va gestiona activitățile ulterioare evenimentului.

În cazul în care Comisia Europeană acceptă recomandarea juriului, premiul se plătește în primele luni ale anului pentru care se acordă titlul.

Evaluare

Capitalele culturale ale culturii trebuie să facă o evaluare a evenimentului. Aceasta trebuie finalizată până la sfârșitul anului următor evenimentului și transmisă Comisiei Europene. Evaluarea va fi făcută publică, astfel încât alte orașe candidate și alte CEAC să poate beneficia de pe urma ei. Este totodată o etapă necesară din perspectiva răspunderii publice.

CEAC sunt invitate să urmeze orientările publicate de Comisia Europeană (disponibile pe site-ul Comisiei, link-ul se află la sfârșitul documentului). Evaluările trebuie să cuprindă:

- Un set standard de domenii comune tuturor CEAC, pentru care se folosesc, prin urmare, indicatori comuni. Acesta trebuie să respecte îndeaproape criteriile competiției, inclusiv cu privire la finanțare.
- Aspecte de importanță pentru CEAC, urmărindu-se îndeaproape obiectivele stabilite de CEAC în etapa depunerii dosarului de candidatură.

Evaluarea trebuie să vizeze atât aspecte cantitative, cât și calitative. În mod ideal, ar trebui să fie realizată de un organism independent de conducerea CEAC, dar care să aibă acces total la arhive. Scopul este de a face o evaluare sinceră, nu un document de promovare.

CEAC pot efectua totodată evaluări care să vizeze domenii de o importanță specială pentru acestea.

Moștenirea lăsată de eveniment

În decizie se specifică în mod clar că o CEAC trebuie să se încadreze „într-o strategie de politici culturale pe termen lung, care pot avea un impact cultural, economic și social durabil”. În etapa de planificare, CEAC trebuie să se asigure că s-au luat măsurile necesare pentru a îndeplini acest scop.

Metoda cea mai bună este ca orașul să se asigure că există bugetul necesar pentru CEAC +1 an, precum și personalul care să asigure transferul către organismele care vor asigura în continuare dinamica activităților.

O competiție deschisă pentru țările candidate și potențial candidate

Începând cu 2021 și ulterior din trei în trei ani, va exista o a treia CEAC în anul respectiv. Aceasta va fi selectată în urma unei competiții deschise pentru orașe în țările candidate și potențial candidate la aderarea la UE care sunt eligibile.

Comisia Europeană va anunța pe site-ul său care sunt țările eligibile.

Competiția deschisă presupune că orașele vor fi în concurență cu orașe candidate din alte țări. Își pot depune candidatura mai multe orașe dintr-o țară.

Procedura de selecție și de monitorizare urmează același proces și aceleași criterii ca mai sus, cu câteva diferențe:

Comisia Europeană își asumă rolul autorității naționale care publică apelul și regulamentul de procedură, acceptând în mod oficial recomandările juriului și nominalizând CEAC.

În etapa de preselecție, orașele candidate nu participă la reuniune. Juriul selectează lista restrânsă pe baza dosarelor de candidatură.

Rapoarte și evaluări privind programul CEAC

„European Capitals of Culture: Success Strategies and Long-Term Effects”: Beatriz Garcia et al. Comandat de Parlamentul European în 2013. Identifică strategiile de reușită cele mai întâlnite, centralizează și trece în revistă documente care arată impactul și efectele pe termen lung din punct de vedere cultural, economic, social și politic și subliniază principalele provocări cu care se confruntă în mod recurent CEAC:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/513985/IPOL-CULT_ET\(2013\)513985_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/513985/IPOL-CULT_ET(2013)513985_EN.pdf)

„European Cities and Capitals of Culture” (raport Palmer/Rae): Comandat de Comisia Europeană în 2005. Raportul cuprinde CEAC din perioada 1995-2004 (disponibil pe site-ul Comisiei Europene, a se vedea link-ul de mai jos)

„European Capitals of Culture: the road to success”: această broșură, realizată de Comisia Europeană, cuprinde relatări care vizează o perioadă de 25 de ani de când există Capitalele europene ale culturii (1985 - 2010) (disponibil pe site-ul Comisiei Europene, a se vedea link-ul de mai jos).

Rapoartele de evaluare pentru fiecare CEAC din 2007 până în prezent. ECORYS. Comandate de Comisia Europeană. Publicate la câteva luni după fiecare an pentru care s-a acordat titlul (disponibil pe site-ul Comisiei Europene, a se vedea link-ul de mai jos)

Comisia Europeană. Site-ul referitor la CEAC, cuprinzând totodată rapoartele de selecție și de monitorizare:

http://ec.europa.eu/culture/index_en.htm (secțiunea privind capitalele - "European Capitals of Culture")

Lecturi suplimentare

„How to strategically use the EU support programmes, including Structural Funds, to foster the potential of culture for local, regional and national development and the spill-over effects on the wider economy”: Realizat în 2012 de un grup de experți din toate statele membre ale UE. Urmărește sensibilizarea autorităților locale, regionale și naționale cu privire la potențialul sectoarelor culturale și creative în stimularea dezvoltării:

http://ec.europa.eu/culture/policy/strategic-framework/documents/structural-funds-handbook_en.pdf

„European Audiences: 2020 and beyond”: Realizat de Comisia Europeană, 2012:

<http://bookshop.europa.eu/en/european-audiences-pbNC3112683/>

Contact

Pentru informații suplimentare, vă rugăm să trimiteți un email la căsuța poștală funcțională a Comisiei Europene pentru CEAC: EAC-ECOC@ec.europa.eu.

La sediul Comisiei Europene (70, Rue Joseph-II, Bruxelles), puteți vizita un mic centru de documentare unde veți găsi materiale referitoare la CEAC anterioare. Trebuie să trimiteți o solicitare în acest sens pe adresa: EAC-ECOC@ec.europa.eu.